

Franckesche Stiftungen zu Halle

Pavli Manvtii Commentariivs In M. Tvllii Ciceronis Epistolas Ad Diversos

Accedvnt Eivsdem Scholia Et Hieronymi Ragazonii In Easdem Ciceronis
Epistolas Commentariivs

Manuzio, Paolo

Lipsiae, A.C. MDCCLXXIX

VD18 90852230

Epistolae V.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:hbz:5:1-219543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:5:1-219543)

quasi legis et humanae conditionis recordatio.

li viri] M. Bibulus, P. et L. Lentulus, L. Domitius, Ap. Claudius, alii.

In ipso illo, quod timetur] In morte. sic lib. 10. ad Attic. epist.

14 O vitam miseram! maiusque malum, tamdiu tinere, quam est illud ipsum, quod timetur!

Dolor nullus] Amisso sensu. paullo ante, et epist. 3.

Benevolentia] Vide initium superioris epistolae.

Seruium] Sulpicium, qui Achaiae praeerat.

Athenis] Vrbe eius imperii et iurisdictionis, epist. 1.

Prudentissimi] Epist. 1. *Qui te profecto et benevolentia et sapientia consolatur.*

Tua virtute] Quando Seruius discessit, cuius te benevolentia et sapientia valde leuabat. Ne tamen omnem in vno Sulpicio Torquati consolationem sitam fuisse ostenderet, ideo dixit, *ut soles*. ita eum debita virtutis laude non priuauit: quam tamen ei, ut in epist.

6. legitur, Philargyri sermo ademerat. Et quod hic, *tua virtute*, in epist. 6. *firmitudine animi*, dixit.

Studiose diligenterque] Studium est animi: diligentia re ipsa praestatur.

Benevolentiam tuam erga me imitabor, merita non assequar] Lib. 1. epist. 8. dixit, *minus faciemus, quam debemus*. et epist. 4. eiusdem libri: *Si vitam pro tua dignitate profundam, nullam partem videor tuorum meritorum affectus*. Merita Torquati significantur et in epist. 1. in extremo: *Ego, inquit, habeo, cui plus quam tibi debeam, neminem*. *Assequi* plus est, quam *imitari*. *imitatur* enim is, qui post sequitur: *assequitur* autem, qui ad eum, quem sequebatur, iam peruenit. vtriusque verbi vim plane Cicero expressit lib. 1. de Leg. c. 2. *In historia*, inquit, *puerile quiddam confectatur: ut vnum Clitarchum, neque praeterea quemquam, de Graecis legisse videatur: eum tamen velle duntaxat imitari: quem si assequi posset, aliquantum ab optimo tamen abesset*.

EPISTOLAE V.

ARGVMENTVM.

A. Caecinam, qui non modo contra Caesarem pro Pompeio pugnauerat, verum etiam illi, edito libro, maledixerat, patria carentem conso'atur, beneque sperare iubet de fortunis suis, ac de se ipso. In extrema epistola pollicetur officia sua, tamquam Caecinae meritis, et verustiae debita necessitudini. Scripta videtur paullo ante, quam Caesar in Hispaniam contra Pompei liberos iret. nam de viuo Marcello et restituto, in sequentibus litteris mentio fit: Marcellus autem restitutus est post bellum Africanum; interfectus, cum in Hispania pugnaretur: quod suo loco iam probauimus.

EXPLANATA

EXPLANATIO.

Caecinae] Cognomen est Liciniaie gentis, ut ostendit Plinius lib. 20. c. 18. Caecina vero ex Etruria Romam venit, ut epistola sequenti, et oratione pro illo habita, quae exstat, intelligitur. et videtur hoc accepisse cognomen a Caecina, Volaterrani agri fluuiio, quem nominat Plinius lib. 3. c. 5. nam et Caecinam Volaterranum, idem Plinius appellat lib. 10. c. 24. et Tiberius praenomen a Tiberi fluuiio deductum crediderim, et Aufidius atque Aternius, quae Romanarum gentium nomina fuisse, et a fluuiis Aufido et Aterno, non Aufido, qui est in Apulia, apud quem natus est Horatius poeta, sed eo, qui fluit ad Pontinas paludes. Aternus autem, qui hodie *Pescara* dicitur, Vestinos diuidit a Marrucinis, ortus in agro Amiternino. Huius Caecinae vxor *Caesennia* nominatur in oratione, quae illum moriens ex deinceps et semuncia heredem reliquit. *Caecina*, et vnica *n* scribo, et secunda syllaba producta, et *Porcina*, *Catelina*, *Aruina*, *Spurina*, *Hemina*: quibus Romanae cognominibus vsae sunt. id trium quoque veterum lapidum testimonio comprobatur.

Filium tuum] Non e *Caesennia* natum, sed ex priore vxore: quod ex oratione licet coniecere.

Video autem fere quotidie] De hoc genere ornamentis, quod sit verbo repetito, diximus lib. 1. epist. 1. in eo: *Regis causa, si qui sunt, qui velint, qui pauci sunt.* huius generis et illud est lib. 9. epist. 17. *Fiet quodcumque volens qui valebunt: valebunt autem semper arma.*

Quantum valeam] Parum se valere ostendit epist. 1. *Qui sim hoc tempore intelligo.* et lib. 4. epist. 13. ut alia loca omittantur, quae multa sunt.

Liber] Quo *Caesarem* laudabat, ut epist. 7. nam ille, quo maledixit, antea scriptus erat.

Custoditur] Scripserat enim *Caecina* epist. 7. *Filius, ut audio, peritumuit, neque iniuria, si liber esset; quando non tam interest, quo animo scribatur, quam quo accipiat; ne ea res inepte mihi noceret.* Et in eiusdem epistolae clausula: *Quod ad librum attinet, quem tibi filius dabit, peto a te, ne exeat: aut ita corrigas, ne mihi noceat.* Nec dubito, quin haec epistola post illam scripta sit.

Non mihi sumo, ut plus ipse prospiciam, quam te videre atque intelligere mihi persuaserim] Solet, cum de futuris rebus loquitur, arrogantiae suspicionem vitare, communicata prudentiae laude cum eo, ad quem scribit, ut lib. 2. epist. 16. *Non eam cognoui aciem ingenii tui, quod ipse videam, te id ut non putem videre.* et epist. 3. huius libri: *Nec vero quidquam valeo, quod non idem te videre certo scio.*

Quia fieri potest, ut tu ea perturbatione animo cogites] Simili excusatione *Sulpicius* lib. 4. epist. 5. avertit a se culpam arrogantiae, cum *Ciceronem* consolari vellet. *Quae, inquit, in praesentia in mentem mihi venerunt, decreui breui ad te perscribere: non quod ea te fugere distinem; sed quod forsitan, dolore impeditus, minus ea perspicias.*

Ea natura rerum] Quia nihil idem esse diu potest.

Temporum] Civilium. Rerum hoc natura et civilium temporum non patitur, ait in epistola sequente.

Tam bona causa] Suscepta pro communi libertate.

Iniuria] Sic ad Mescinium epist. ult. superioris libri: intellexi, quam fortiter iniuriam ferres. epist. 10. bis.

Quam extra ordinem de te ipso habemus] Praecipuam, non eandem quam habemus de aliis, qui patria carent. Hic quaero, quibus causis adductus Cicero spem haberet extraordinariam de Caecina. non enim ob ingenium et virtutem, quae paullo post nominantur, spem de ipso praecipuam ceperat: sed illa dixit ad eam spem accedere, quam extra ordinem iam habebat. itaque aliae causae, praeter ingenium et virtutem, quaerendae sunt, quae spem extraordinariam efficerent. quae quoniam occurrunt nullae, dicendum est, cum Cicero scripsit: *quam extra ordinem de te ipso habemus*, significasse eam ipsam spem, quam haberet ob illius ingenium et virtutem, non ullam, quae sine ingenii et virtutis accessione extraordinaria esset, ut hoc dixerit: accedunt ad spem, ut extraordinaria sit, ingenium et virtus: accedunt autem praeter illa, quae tibi sunt cum aliis communia.

Dignitatem et virtutem tuam] Nota dignitas est, virtus autem dupliciter accipitur, pro quadam naturae praestantia, etiam sine doctrina, et pro ipsa doctrina. pro naturae praestantia, hic, et in orat. pro Archia c. 7. Ego multos homines excellenti animo ac virtute fuisse, et sine doctrina,

naturae ipsius habitu prope divino, per se ipsos et moderatos et graues existisse fateor: etiam illud adiungo, saepius ad laudem atque virtutem naturam sine doctrina, quam sine natura valuisse doctrinam. Doctrina vero virtutis nomine paullo post demonstratur, in eo, propter eximium ingenium, summamque virtutem. vide lib. 4. epist. 4. et lib. 13. epist. 27.

Accedunt tua praecipua] Haec ego libenter, atque etiam quae sequuntur, propter eximium ingenium summamque virtutem, parentesi superiore includerem, ut post communia multorum ornamenta, statim praecipua Caecinae subiicerentur. Sed hoc videtur fieri non posse propter illud, ad eam spem: quod ad aliquod verbum referri necesse est. Omnino carere locum mendo vix crediderim: aut, si mendo vacat, erit ex eo genere, quod Pedianus habere soloecismi speciem, in Cicerone interdum notauit.

Mehercules ERN. Mehercule] Cum ex veteribus libris alii, *mehercule*, alii *mehercules*, habeant; malui *mehercule*, ipsius Ciceronis auctoritate comotus, apud quem in Orat. c. 47. ita scriptum est: *pomeridianas quadrigas, quam postmeridianas, libentius dixerim; et mehercule, quam mehercules.*

Cuius in potestate sumus] Lib. 4. epist. 7. Cogitare deberes, te fore in eius ipsius, quem fugeres, potestate. Varie summam Caesaris potestatem ostendit, duobus quidem modis in ea, quam proxime appellauimus, epistola: *penes quem est potestas: et, qui tenet rempublicam:* in epistola vero octaua eiusdem libri, *qui omnia tenet:* in nona, omnia